

Sakkunnig Ann-Britt Christensson
0455 – 35 93 39

REMISSVAR

Datum/Date	2016-03-17
Vår beteckn/Our reg No.	Dnr 1.1-2015-1346
Vår ref/Our ref	-
Ert datum/Your date	2015-11-26
Er beteckn/Your reg No.	KU2015/02515/KL
Er ref/Your ref	Eva Stengård

Regeringen
Kulturdepartementet
Enheten för kulturarv och livsmiljö

103 33 STOCKHOLM

Remiss av betänkandet (SOU 2015:89) Ny museipolitik

Statens maritima museer (SMM) har tagit del av Museiutredningens betänkande Ny museipolitik (SOU 2015:89) och lämnar nedan sina synpunkter.

Sammanfattning

- SMM anser att utredningens förslag till stor del är inriktade på frågor av administrativ karaktär och hade gärna sett ett större fokus på de framtidsfrågor museerna står inför.
- Utredningens förslag är komplexa, och flertalet förslag är intimt sammankopplade.
- SMM är positiva till lagförslaget, under förutsättning att det även finns en vidhängd myndighetsutövning.
  - SMM ser att den museidefinition som används i lagen bör vidareutvecklas.
  - SMM ställer sig positiv till utredningens definition av de allmänna museernas ändamål.
  - SMM är positiv till förslaget om att i lag slå fast att museerna har en fri ställning som kunskapsinstitutioner.
  - SMM anser att det är bra att museernas tre verksamhetsgrenar pekas ut.
  - SMM är positiv till att museernas bidrag till forskning och annan kunskapsuppbyggnad betonas, samt att den ämnesspecifika kompetensen lyfts fram.
  - SMM anser att förslaget att museerna ska ha rätt att ansvara för hela samlingsförvaltningen är positivt.
  - SMM har samma uppfattning som utredningen vad gäller ambitionen att de statliga museerna ska nå hela landet.
  - SMM ställer sig positiv till förslaget om samverkan.
- SMM ställer sig tveksamma till förslaget om att inrätta en ny myndighet för museifrågor. De uppgifter som den nya myndigheten skulle ha kan förläggas till redan existerande myndigheter.
  - SMM anser att den verksamhet som idag bedrivs genom Riksställningars försorg är mycket viktig för sektorns utveckling.
  - SMM är positiva till införandet av ett kollegialt inriktat granskningssystem som en del i granskningen och utvecklingen av vår verksamhet, men ser att ansvaret kan organiseras på annat sätt.
  - SMM ställer sig tveksam till förslaget att den nya museimyndigheten får ansvar för hanteringen av bidragen till museerna med försvarshistorisk inriktning.

Sakkunnig Ann-Britt Christensson
0455 – 35 93 39

REMISSVAR

Datum/Date	2016-03-17
Vår beteckn/Our reg No.	Dnr 1.1-2015-1346
Vår ref/Our ref	-
Ert datum/Your date	2015-11-26
Er beteckn/Your reg No.	KU2015/02515/KL
Er ref/Your ref	Eva Stengård

- SMM ställer sig tveksam till förslaget att flytta över Digisam till den föreslagna museimyndigheten utan förordrar att verksamheten fortsatt ligger inom Riksarkivet.
- SMM är tveksam till att flytta museistatistiken från Myndigheten för kulturanalys.

Generella kommentarer

SMM ser positivt på att arbetet med museiutredningen har inneburit att frågor om museernas roll och förutsättningar kunnat lyftas och därmed tagit en större plats i det samhälleliga och politiska samtalet. Utredningens förslag är dock i stor utsträckning fokuserade på hur frågor av administrativ och byråkratisk natur ska kunna lösas. Därutöver vill SMM särskilt lyfta den komplexitet som utredningens förslag har. Det är inte alldeles enkelt att ta ställning till enskilda förslag, eftersom de på ett eller annat sätt är beroende av varandra.

SMM hade gärna sett en utökad diskussion om museernas framtida samhällsroll och funktion. SMM arbetar exempelvis i nära relation till besöksnäringen och vi hade även sett att utredningen haft en djupare diskussion om museernas roll och funktion inom detta område, men även frågan om det demokratiska uppdraget och museernas pedagogiska betydelse hade behövt diskuteras ytterligare.

Bedömningar och förslag

10.2 Ny inriktning för museipolitiken

SMM ser positivt på utredningens bedömning om museer som självständiga kunskapsinstitutioner med tydligare egna mandat. Utredningen betonar även ett större verksamhetsfokus samt att det ska finnas resurser för utveckling, något som SMM upplever som positivt.

10.3 Slå fast museernas ställning i en lag

SMM ser införandet av en museilag som i grunden positivt under rätt förutsättningar. Det finns dock ett flertal beaktanden som bör göras. Det är exempelvis svårt att ta ställning till lagförslaget utan att samtidigt göra vissa ställningstaganden rörande de uppgifter som är kopplade till förslaget till ny museimyndighet. På ett generellt plan bör det framhållas att en lag utan vidhängd myndighetsutövning inte får någon riktig slagkraft. Det är också något oklart hur lagen ska tillämpas.

10.3.1 Lagen ska gälla det allmänna museiväsendet

SMM finner att den museidefinition som används är allt för otydlig, och att den inte tar hänsyn till den fulla verksamhet som museerna bedriver. SMM anser dessutom

Sakkunnig Ann-Britt Christensson
0455 – 35 93 39

REMISSVAR

Datum/Date	2016-03-17
Vår beteckn/Our reg No.	Dnr 1.1-2015-1346
Vår ref/Our ref	-
Ert datum/Your date	2015-11-26
Er beteckn/Your reg No.	KU2015/02515/KL
Er ref/Your ref	Eva Stengård

att man bör ange ett bredare verksamhetsfält i linje med den definition som finns i 10.3.4, istället för att ange en specifik arbetsmetod (utställningsverksamhet).

En möjlighet är att utgå från ICOM:s definition, lyfta bort non-profit-kravet och lägga till de verksamhetsområden som utredningen föreslår. Definitionen skulle kunna lyda *"Ett museum är en fristående kunskapsinstitution, med avlönad personal, som är öppen för allmänheten och bidrar till det demokratiska samhällets utveckling genom de huvudsakliga uppgifterna; publik verksamhet, samlingsförvaltning och kunskapsuppbyggnad"*.

10.3.2 De allmänna museernas ändamål

SMM ställer sig positiv till utredningens definition av de allmänna museernas ändamål. SMM hade dock gärna sett en diskussion om museernas framtida roll och funktion.

10.3.3 Respektera museernas fria ställning

SMM är positiv till förslaget om att i lag slå fast att museerna har en fri ställning som kunskapsinstitutioner som ska belysa historia och samtidigt på ett reflekterande vis och genom olika perspektiv.

10.3.4 Tillgänglig och kvalitativ publik verksamhet

SMM anser att det är bra att museernas tre verksamhetsgrenar pekas ut och att den utåtriktade verksamheten får en bredare definition genom benämningen "publik verksamhet". Dock måste formerna förtydligas för hur allsidighet, öppenhet och kvalitet i den publika verksamheten ska säkerställas.

10.3.5 Kunskapsuppbyggnad av hög kvalitet

SMM är positiv till att museernas bidrag till forskning och annan kunskapsuppbyggnad betonas, samt att den ämnesspecifika kompetensen lyfts fram. SMM hade emellertid gärna sett en utökad diskussion om att museerna behöver en bred blandning av kompetenser. SMM hade även gärna sett en fördjupande diskussion om kunskapsuppbyggnad och forskningens roll vid museerna. Detta särskilt utifrån att många museer idag är starka forskningsinstitutioner och att det finns ett behov av att ha forskning nära kopplat till museernas verksamhet. SMM anser att den forskningsinriktning som i nuläget diskuteras i förslaget är allt för snäv. Museerna behöver vara nära kopplade till forskning inom ett bredare område än det som utredningen pekar ut.

10.3.6 Aktiv samlingsförvaltning

SMM anser att förslaget att museerna ska ha rätt att ansvara för hela samlingsförvaltningen är positivt och stödjer förslaget att museerna har rätt att överlåta, avföra och destruera samlingar utifrån respektive museums professionella ställningstagande. Vi ställer oss dock frågande till att en aktiv samlingsförvaltning också innebär "stora möjligheter till besparingar". SMM vill framhålla att en aktiv samlingsförvaltning genom gallring snarare innebär möjligheter att samla in samtida

Sakkunnig Ann-Britt Christensson
0455 – 35 93 39

REMISSVAR

Datum/Date	2016-03-17
Vår beteckn/Our reg No.	Dnr 1.1-2015-1346
Vår ref/Our ref	-
Ert datum/Your date	2015-11-26
Er beteckn/Your reg No.	KU2015/02515/KL
Er ref/Your ref	Eva Stengård

objekt som till stor del saknas i flertalet kulturhistoriska museisamlingar. En gallring innebär däremot inte nödvändigtvis att magasinutrymme frigörs. Stora platskrävande objekt kan vara omistliga medan mindre objekt kan gallras. SMM anser att utredningen fokuserar i allt för hög grad på museernas föremålssamlingar, och SMM hade gärna sett en diskussion om museernas arbete med att dokumentera och förvalta det immateriella kulturarvet och även om den resurs som museernas arkiv utgör.

10.3.7 Statliga museer ska nå hela landet

SMM har samma uppfattning som utredningen vad gäller ambitionen att de statliga museerna ska nå hela landet. Emellertid finner SMM att utredningen fokuserar i allt för hög grad på vandringsutställningar, vilket kan upplevas begränsande för museernas bredare verksamhet och möjligheter.

SMM vill lyfta att museer idag arbetar bredare med det omgivande samhället. De digitala möjligheterna med utställningar på webben och pedagogisk verksamhet via Skype är andra sätt att nå ut i landet. Det personliga mötet har fortsatt stor betydelse och den modell som SMM arbetar med, där vi samlar ideella, enskilda, företag, myndigheter och andra organisationer i samarbete och på olika platser, är en framgångsrik metod i att nå ut med stöd och inspiration till människor i hela landet.

10.3.8 Alla museer ska samverka

SMM ställer sig positiv till förslaget om samverkan. Redan i dagsläget samverkar SMM med en rad andra aktörer. SMM ställer sig dock lite frågande gällande utredningens definition på samverkan, då dess fokus till största delen ligger på föremålsutlån. SMM vill särskilt lyfta fram att det finns en rad andra former av samverkan som är till ömsesidig gagn för de samverkande parterna, exempelvis gällande kunskapsutveckling. Ren konkret gällande föremålsutlån vill SMM föra fram att de mottagande institutionerna bör uppfylla de säkerhetskrav som den utlånande institutionen ställer, men att dessa krav ska vara skäliga och anpassade så att föremålen har ett god skydd. Vad gäller avgifter så måste dessa täcka de baskostnader som den utlånande institutionen har för utlånet.

10.5 Inrätta en ny myndighet för museifrågor

SMM ställer sig tveksamma till förslaget om att inrätta en ny myndighet för museifrågor. De museispecifika uppgifter som den nya myndigheten skulle ha kan med fördel förläggas till en redan existerande myndighet på kulturarvsområdet. Därutöver anser SMM att den föreslagna myndighetens storlek och budget är allt för knapp för att på ett fullgott sätt kunna bedriva den verksamhet som föreslås. SMM anser dessutom att den verksamhet som idag bedrivs genom Riksutställningars försorg är mycket viktig för sektorns utveckling, och SMM ser inte att denna verksamhet, förutom omvärldsbevakningen, finns med i utredningens förslag.

10.5.1 Kvalitetssäkring genom kollegial granskning

Sakkunnig Ann-Britt Christensson
0455 – 35 93 39

REMISSVAR

Datum/Date	2016-03-17
Vår beteckn/Our reg No.	Dnr 1.1-2015-1346
Vår ref/Our ref	-
Ert datum/Your date	2015-11-26
Er beteckn/Your reg No.	KU2015/02515/KL
Er ref/Your ref	Eva Stengård

SMM är positiva till införandet av ett kollegialt inriktat granskningssystem som en del i granskningen och utvecklingen av vår verksamhet, men ser att samordningen av denna verksamhet bäst bör organiseras av en redan befintlig myndighet på kulturarvsområdet. Vi vill även särskilt framhålla att ett eventuellt *peer review*-system måste kompletteras med ett granskningssystem som bygger på våra användares omdömen, annars riskerar granskningen att bli allt för introvert. SMM anser att upplägget på dessa granskningar bör utredas ytterligare.

10.5.2 Fördela statsbidrag inom museisektorn

SMM ställer sig tveksam till förslaget att den nya museimyndigheten får ansvar för hanteringen av bidragen till museerna med försvarshistorisk inriktning. Vi förordar att bidragsgivningen sker genom en myndighet med bred kompetens inom det aktuella ämnesområdet. Av betydelse är att flertalet museer inom den bidragsmottagande gruppen behöver stöd och hjälp med museal specialistkunskap för att driva sin verksamhet. Denna specialistkunskap är även nödvändig i bedömningen av de bidragsansökningar som inkommer. I dagsläget finns viss sådan kompetens inom SMM, men i synnerhet vid det kansli för "Sveriges Militärhistoriska Arv" som byggts upp vid Statens försvarshistoriska museer.

10.5.4 Bistå museerna i frågor om digitalisering

SMM ställer sig tveksam till förslaget att flytta över Digisam till den föreslagna museimyndigheten utan förordar att verksamheten fortsatt ligger inom Riksarkivet. SMM ser det av stor vikt att museerna gemensamt arbetar med digitaliseringsfrågorna. Vi efterlyser en djupare analys av vad den digitala utvecklingen innebär för museernas verksamhet inom samtliga verksamhetsfält.

10.5.5 Statistik och omvärldsbevakning

SMM är tveksam till att flytta museistatistiken från Myndigheten för kulturanalys. SMM anser att den statistikkompetens och de samordningseffekter som uppstår med övrig statistikproduktion inom ramen för Myndigheten för kulturanalys är av avgörande betydelse för museisektorn. Att flytta bort museistatistiken medför risk för att statistiken på museiområdet blir allt för endimensionell om den inte sätts i relation till övrig kulturstatistik.

SMM ser positivt på Riksutställningars omvärldsbevakning och anser att den bör fortsätta i samma omfattning.

10.6 Se över instruktioner och styrdokument

SMM ser positivt på att myndigheternas styrdokument ses över.

10.6.1 Anslag och avgiftsinkomster

Sakkunnig Ann-Britt Christensson
0455 – 35 93 39

REMISSVAR

Datum/Date	2016-03-17
Vår beteckn/Our reg No.	Dnr 1.1-2015-1346
Vår ref/Our ref	-
Ert datum/Your date	2015-11-26
Er beteckn/Your reg No.	KU2015/02515/KL
Er ref/Your ref	Eva Stengård

SMM ser positivt på den bedömning som utredningen gör, men hade gärna också sett att detta förhållande skulle omfatta museernas avgiftsbelagda verksamhet. Regelverket anger i dag att om det ackumulerade överskottet uppgår till mer än 10 procent av den avgiftsbelagda verksamhetens omsättning under räkenskapsåret, ska myndigheten lämna ett förslag till regeringen om hur hela överskottet ska disponeras. Det blir i viss mån hämmande för museimyndigheter att göra större publikdragande satsningar, när de inte vet om de får behålla (och därmed kan återinvestera) ett överskott överstigande 10 procent av omsättningen.

SMM instämmer i att museibutikerna är en integrerad del av verksamheten och ser positivt på att eventuella överskott ska kunna disponeras för att uppfylla museernas kärnupdrag, men också att eventuella underskott får täckas med anslagsmedel.

SMM är positiv till att inkomster från internationella satsningar kommer kan återinvesteras i verksamheten.

Beslut i detta ärende har fattats av stf överintendent Stefan Lundblad efter föredragning av sakkunnig Ann-Britt Christensson.

Stefan Lundblad
Stf Överintendent

Ann-Britt Christensson
Sakkunnig